

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Inventering av fältpiplärka i Halland 2020-2021

samt bedömning av artens förutsättningar på
tidigare häcklokaler

Inventering av fältpiplärka i Halland 2020-2021 samt bedömning av artens förutsättningar på tidigare häcklokaler.

Meddelandeserien: 2023:04

ISSN: 1101-1084

ISRN: LSTY-N-M--2023/04--SE

Diarienummer: 2084-2023

Författare och fotograf: Patrik Olofsson/Eco Images

Förord

Fältpiplärkan är de öppna sanddynernas och sandhedarnas fågel. När de öppna sandmarkerna minskade genom igenväxning, uppodling och igenplantering så trängdes många av sandmarkernas arter undan. År 2011 försvann fältpiplärkan från Halland som regelbunden häckfågel. Omfattande restaurering av sandmarkshedar har sedan dess utförts inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter och inom EU-projektet Sand-LIFE.

Denna inventering av genomfördes med syfte att följa upp hur de senaste årens restaureringar har påverkat förekomsten av fältpiplärka samt även göra en översiktlig bedömning av artens förutsättningar på de gamla häcklokalerna.

Vår förhoppning är att denna rapport ska bidra till ökad kunskap och inspirera till fortsatta restaureringar och relevant skötsel som gynnar fältpiplärka och många arter med den.

Jeanette Erlandsson
Samordnare ÅGP
Åtgärdsprogram för hotade arter i Hallands län
Länsstyrelsen, Halmstad i mars 2023

Innehåll

Förord.....	1
Innehåll.....	2
Inventering av fältpiplärka i Halland 2020-2021	3
Inledning.....	3
Kort historik.....	3
Metod.....	3
Resultat	3
Nuvarande förutsättningar för fältpiplärka på tidigare häcklokaler	5
1. Skummeslöv-Mellbystrand.....	5
2. Hökafältet	7
3. Tönnersa-Gullbranna	9
4. Hagön-Östra stranden	10
5. Tylösand-Frösakull-Ringenäs.....	12
<i>Tylösand</i>	12
<i>Frösakull</i>	13
<i>Ringenä</i> s.....	13
6. Haverdal.....	14
7. Långasand-Suseåns mynning-Ringsegård	16
8. Morups tånge	17
Summering.....	18

Inventering av fältpiplärka i Halland 2020-2021

Inledning

Fältpiplärkan är en av landets mest sällsynta och hotade fåglar (hotkategori ”Starkt hotad” i senaste rödlistan 2020). Det finns även ett nationellt åtgärdsprogram för fältpiplärkan. Med anledning av att arten inventerades i Skåne 2020-2021 var det angeläget att undersöka om fältpiplärkan hade återetablerats i Halland där den tidigare var en karaktärsfågel längs kusten.

Kort historik

Vid en inventering 1966 påträffades 59 revir av fältpiplärka längs den halländska kusten. Därefter minskade populationen till 54 revir 1979 och 38 revir 1989. Mellan 1994-2004 gjordes så gott som årliga inventeringar i Halland och under perioden minskade fältpiplärkan från 24 revir till 7 revir. Säsongen 2012 noterades endast ett revir och de närmast efterföljande åren var fältpiplärkan borta som halländsk häckfågel.

Fältpiplärkan eftersöktes utan framgång i delar av Halland 2013 och 2017 i samband med att arten inventerades i Skåne. Ett par fältpiplärka gjorde häckningsförsök vid Morups tånge 2018. Därefter finns endast en observation under häckningstid; 1 ex. tillfälligt vid Tylösand 10 juni 2019.

Metod

Liksom i Skåne så skedde inventeringen genom ”Förenklad revirkartering”. Vid besöken strövades lokalerna sakta genom med täta stopp för kikarspaning. I de fall inga fåglar noterades visuellt spelades fältpiplärkans sång upp med hjälp av bandspelare för att locka eventuella fåglar att börja sjunga. Två besök gjordes på respektive lokal i Halland 2020-2021. Under 2020 gjordes besöken under perioderna 9-12 juli och 2-8 augusti. Under 2021 gjordes besöken i Halland 15-25 maj och 27 juni-20 juli.

Resultat

Inga fältpiplärkor noterades vid inventeringen i Halland 2020-2021. Det finns inte heller några godkända observationer av fältpiplärka från landskapet på Artportalen 2020-2021. I Skåne noterades 31 revir vid inventeringen 2020 vilket var en markant nedgång jämfört med inventeringen 2017 då 40 revir konstaterades. Vid inventeringen 2013 noterades 33 revir i Skåne. Säsongen 2021 noterades 27 revir i Skåne vilka sannolikt utgör hela den svenska populationen.

© Länsstyrelsen i Hallands län © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Karta 1. Inventerade lokaler i Halland 2020-2021.

1. Skummeslöv-Mellbystrand. 2. Hökafältet. 3. Tönnersa-Gullbranna.
4. Hagön-Östra stranden. 5. Tylösand-Frösakull-Ringenäs. 6. Haverdal.
7. Långasand-Ringsegård. 8. Morups tånge.

Nuvarande förutsättningar för fältpiplärka på tidigare häcklokaler

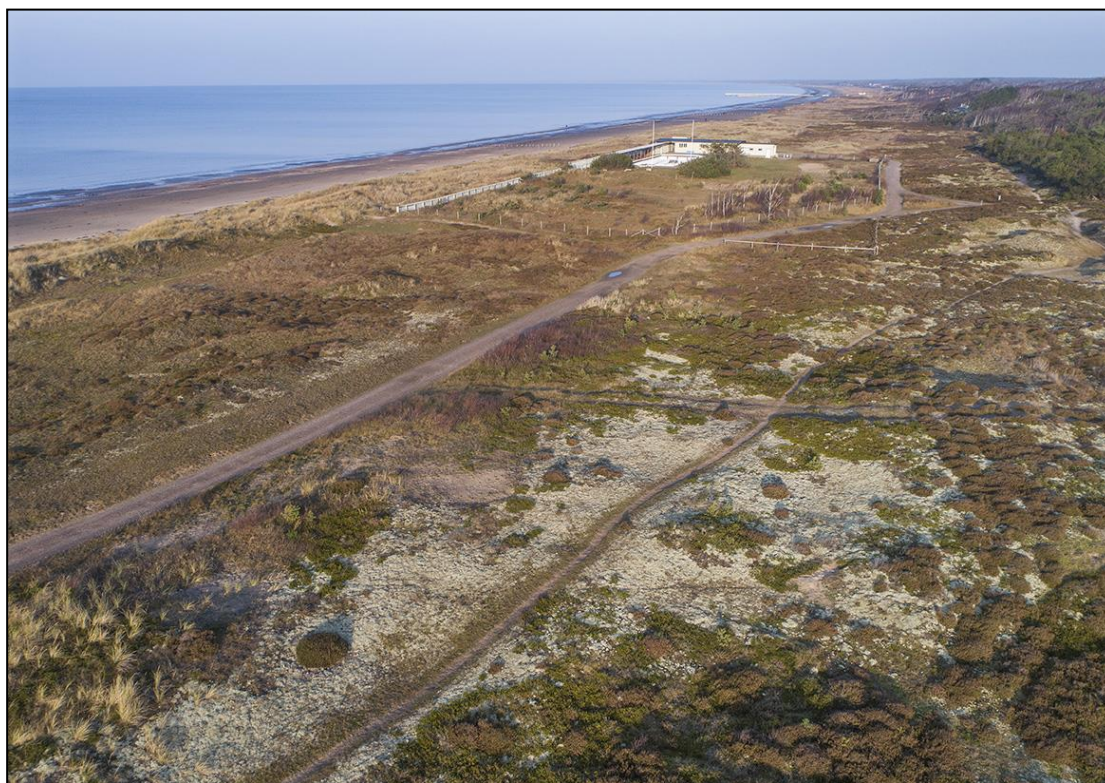
1. Skummeslöv-Mellbystrand

Kuststräckan från Skummeslöv (länsgränsen) norrut till norra delen av Mellbystrand består av en åtta kilometer lång strandremsa, bitvis med tät bebyggelse i nära anslutning till stranden.

Längst ner i söder finns ett brett strandområde som nyligen öppnats upp och röjts på träd. Området närmast havet är förhållandevis flackt och saknar sanddyner. I nära anslutning till stranden finns en öppen ljunghed med ett stort inslag av lavar och en del sandiga borsttåtelpartier. Längre norrut är strandområdet smalare och mer igenväxt med hög, tät och täckande sandrörsvegetation med inslag av vass, björk, vide och tall.

På stora delar av kuststräckan finns endast små fragment med öppen sand och borsttåtel men i de centrala delarna av lokalen, exempelvis vid södra Mellbystrand (Mellbyvägen), finns ett större dynamråde med sandblottor och torr hedartad vegetation. Likaså finns det i den nordligaste delen, från Birger Pers väg norrut till campingplatsen, en något bredare strandzon med en del rörliga öppna sanddyner, borsttåtel och sandstarr.

Sammanfattningsvis finns det sannolikt några partier längs kusten som skulle kunna attrahera fältpiplärka, framför allt den sydligaste delen vid Skummeslöv men möjligen även några strandpartier längre norrut.

Strandnära ljunghed med lavmattor vid Skummeslöv.

Strandhed vid Skummeslöv.

Dynområde, södra Mellbystrand (Mellbyvägen).

2. Hökafältet

Hökafältet tillhör en av de lokaler som ingick i projekt Sand Life och området har genomgått stora förändringar de senaste åren. Kuststräckan är knappt tre kilometer lång och strandzonen har blivit betydligt bredare genom att skog- och buskvegetation avverkats i de strandnära delarna. Även en stor del av den lägre strandvegetationen har tagits bort. På så sätt har en cirka 150 meter bred, öppen sandyta och strandhed skapats. Nyligen har ytterligare träd avverkats i områdets norra delar (samt en våtmark anlagts) och på så sätt har det kustnära landskapet blivit ännu öppnare.

De södra och centrala delarna av kuststräckan har fortfarande stora sammanhängande partier med blottad eller glesbevuxen sand medan den nordligaste delen av kustområdet är något fuktigare med friskare och mer täckande vegetation. Genom avverkning av träd och anläggandet av våtmarken i norr har flera torra åsar med blottad sand och hedvegetation bildats inåt land. Den norra delen av lokalen har även omvandlats till betesmark. Djuren bidrar med både bete och omrörning av markskiktet och på insidan av sanddynerna finns numera en mycket fin borsttåtelhed med inslag av öppna sandblottor, sandstarr och lavar.

Även om markvegetationen nu återetableras i allt snabbare takt så finns det fortfarande goda förutsättningarna för fältpiplärka på Hökafältes kustnära del, både vad gäller markstruktur och vegetation och inte minst utifrån kustområdets storlek. Sannolikt skulle lokalen kunna hysa flera par.

Hökafältets kustområde sett från söder.

Etablering av sandstarr på öppna sandytor, centrala Hökafältet.

Betad borsttåtelhed på norra Hökafältet.

3. Tönnersa-Gullbranna

Även strandområdet mellan Lagans mynning och Genevadån ingick i projekt Sand Life. Omfattande avverkningar av träd har skett och dynområdet markskikt har öppnats upp markant, framför allt i den norra halvan av området, upp till Genevadåns mynning.

Idag har strandzonen fortfarande en stor andel öppen sand eller sandytor med nyetablerad vegetation som sandstarr och borstståtel. Bete på insidan av sanddynerna bidrar till föryngring av strandhedsvegetationen. Inte minst sandstarren utsätts för ett påtagligt betetryck. I den södra delen av området är strandzonen smalast och där finns även flera blöta områden och kärr nära sanddynerna.

Framför allt de centrala och norra delarna av lokalen borde fortfarande kunna attrahera fältpiplärka.

De centrala delarna av Tönnersa med betad strandhed innanför sanddynerna.

4. Hagön-Östra stranden

På Hagön, den sydligaste delen av strandsträckan, finns lokalens största och bredaste dyn- och hedområde. Vegetationen på sanddynerna är förhållandevis tät och täckande och domineras av sandrör. Här finns även stora områden med vresros. I dynamrådet finns endast små områden med öppna sandblottor och sand med gles borsttåtel- och lavvegetation.

Innanför sanddynerna finns ett vidsträckt hedområde. Bitvis är ljungheden innanför dynlandskapet fuktig och högväxt med ett slutet markskikt och täta mattor av kråkris. Strax sydväst om campingplatsen finns dock ett stort öppet hedområde som bränts av och som nu har en fin mosaik av ljung, lavar och bara markpartier. I området finns inslag av högre vegetation som vide och sandrör som skulle kunna vara lämplig bomiljö för fältpiplärka. I anslutning till dynamrådet finns även partier med öppen sand, borsttåtel, backtimjan och mattor med lavar och mossor.

Den nordligaste delen av strandsträckan, Östra stranden, har en mycket smal strandzon med tät bebyggelse i nära anslutning till stranden. Strandzonen är överlag för igenväxt, bitvis med inslag av vresros, tall och björk.

Möjligen kan lokalen fortfarande locka fältpiplärka, framför allt Hagön och hedmarkerna i södra delen.

Dynlandskap på södra Hagön.

Strandnära torr hedvegetation på norra Hagön.

Ny spirande ljung på nyligen avbränd mark på Hagön.

5. Tylösand-Frösakull-Ringenäs

När det gäller strandområdets vegetation och förutsättningar för fältpiplärka kan kuststräckan delas upp i tre delar.

Tylösand

En kuststräcka på cirka 1,4 km, närmast norr om hotell Tylösand. Ett kuperat dynområde som endast har små fragment av öppen sand eller glesbevuxna sandiga partier med borsttåtel, lav- och mossmattor. En stor del av dynområdet täcks av tät vegetation med sandrör, vresros och kråkris. Bitvis ett stort inslag av tall och björk.

Igenväxt dynlandskap vid Tylösand.

Frösakull

En cirka en kilometer lång kuststräcka som har sin sydgräns i höjd med Kattegattsvägens förlängning i Frösakull. Här går strandområdet över i ett bredare, flackare och mer öppet dynlandskap. Innanför dynerna finns även öppen torr hedmark. Åtgärder, som exempelvis bränning, har gjorts på både sanddynerna och hedmark och stora delar av strandmiljön präglas av bara sand- och markpartier samt föryngrad, spirande sandrör- och ljungvegetation.

Nyligen bränt dynområde med spirande växtlighet vid Frösakull 2020.

Ringenä

Den nordligaste delen av lokalen, en kuststräcka på cirka en kilometer, från parkeringen vid Ringenä och söderut, präglas till stor del av ett smalt och igenväxt sanddynområde. Dynområdet är dock bitvis mycket påverkat av bete, slitage och grävande från stora mängder kaniner vilket skapar en viss mosaik med inslag av öppen sand, liggande och kortsnaggad vegetation.

I den nordligaste delen av lokalen är kustområdet flackt utan höga sanddynerna. Här finns en del blottad sand och glesbevuxen sand, inte minst på ytor där vresrosor nyligen tagits bort. Innanför strandzonen finns ett stort kuperat betat hedområde med ljung, lav- och mossmattor samt en del sandblottor med nyetablerad starr och borsttåtel.

Kuststräckan Frösakull-Ringenäs bör fortfarande kunna attrahera fältpiplärka.

6. Haverdal

Haverdals strandnära delar har nyligen restaurerats i samband med projekt Sand Life. Sanddynerna har fått större områden med öppen sand och de innanför liggande sandiga hedmarkerna har på flera platser vidgats och fått en öppnare karaktär.

De största och bredaste sandområdena finns strax söder om Skintans utlopp. Efter åtgärderna inom Sand Life skedde här en påtaglig sanddrift inåt land där delar av hedmarkerna påverkades av rörlig sand. Utifrån flygfoton tagna 2017 och 2018 har vegetationen snabbt etablerats på de öppna sandytorna men det finns fortfarande ytor med en fin mosaik av öppen sand, sandrör, nyetablerad starr och borsttåtel, ljung i varierande täthet och ålder samt lav- och mossmattor.

Strax söder om Skintans utlopp, närmast innanför dynområdet, finns även ett hedområde som skapades då träd avverkades för några år sedan. Hedområdet är idag till stor del nyetablerad ljung, lav- och mossmattor.

Norr om Skintans utlopp samt längs Haverdals sydligaste strandsträcka är strandzonen smalare och mer avskärmad av skogen i öster. Dynområdena har kvar en hel del öppna sandpartier samt sandytor med nyetablerad vegetation. Miljön närmast innanför sanddynerna är överlag fuktigare med högre och mer täckande ljung- och videvegetation jämfört med det mer optimala området närmast söder om Skintan. Delar av Haverdal kan sannolikt fortfarande attrahera fältpiplärka.

Dyn- och hedområdet närmast söder om Skintan.

Nyetablerad vegetation på sanddynområdet söder om Skintan.

Nyetablerad ljung, lav- och mossmattor på hedmarken strax söder om Skintan.

7. Långasand-Suseåns mynning-Ringsegård

Den sydligaste delen av området, "Långasand" har en näst intill optimal miljö för fältpiplärka. Sedan flera år tillbaka sker regelbundna åtgärder för att hålla sanddyner och strandheden öppen, exempelvis genom bränning och årlig borttagning av vresrosor. Den cirka en kilometer långa kutsträcka från Trossnäs till Garnberget har en fin mosaik av sandrör, torr strandhed med borsttåtelitor med mer eller mindre blottad sand. Bränningen har lett till att strandheden även har ljungbestånd i olika åldersstadier, däribland nyligen avbränd mark med gles spirande ljung men även öppnare ytor med lav- och mossmattor.

Den centrala delen av lokalen, strandområdet mellan Garnberget och Suseåns mynning är smalare och mer avskärmat av skogsbrynet i öster. Den strandnära delen präglas av höga sanddyner och ljunghed. Ljungområdena är överlag mer fuktiga än vid Långasand. Även i den centrala delen av lokalen har omfattande åtgärder gjorts för att öppna upp ljunghed och dynområde.

Den norra delen av lokalen, strandsträckan från Suseåns mynning till Ringsegård är sannolikt mindre attraktiv för fältpiplärka. Strandzonen är förhållandevis smal och vegetationen tät och täckande, framför allt av sandrör men bitvis även av stora inslag av vresros.

Strandhed med sandblottor vid Långasand.

8. Morups tånge

Ett vidsträckt kustnära beteslandskap med hårt betestryck på den sandiga marken. I området finns stora gräsområden där sanden blottas, delvis med inslag av borsttåtel och sandstarr. Markstrukturen är förhållandevis platt och homogen där stora områden saknar tuvor eller partier med högre vegetation.

Drygt 300 meter söder om fyren finns ett cirka hektar stort område som är mer kuperat och varierat med öppna ”sandkratrar” och högre vegetation av sandrör och strandråg. Förutom betesdjur bidrar även en stor mängd kaniner till omrörning av markskiktet.

Säsongen 2018 noterades ett par fältpiplärka i detta område. Fåglarna sågs på lokalen 15/6-15/7 och bobygge noterades. Den sensationella upptäckten lockade många besökare vilket på denna lokal kan bli särskilt känsligt då endast några små partier med tät sandrörsvegetation är lämplig som boplats för fåglarna. Huruvida häckningen avbröts på grund av mänsklig störning är okänt.

Lokalen bör fortfarande kunna attrahera fältpiplärka. Senare under säsongen blir dock sandrörsvegetationen påtagligt sliten och nedbetad av betesdjur och kaniner. Bristen på tillräckligt tät intakt vegetation för bobygge kan möjligen vara en negativ faktor vid eventuell återetablering av fältpiplärka.

Blottad sand och bestånd med sandrör vid Morups tånge.

Summering

Utifrån fältpiplärkans preferenser av häckmiljön så bör de flesta av de åtta halländska inventeringslokalerna fortfarande kunna attrahera fältpiplärka. Flera av lokalerna har under de senaste åren genomgått en omfattande restaurering, bland annat inom ramen för projekt SandLife. På flera lokaler görs fortfarande årliga åtgärder som gynnar fältpiplärkan, exempelvis bränning av ljung och dynområden, borttagning av vresros samt skapande av sandblottor. Förutsättningarna för en återetablering av fältpiplärka har på så sätt förbättrats påtagligt.

Sannolikt påverkar dock utvecklingen i Skåne chanserna till en återetablering i Halland. Utifrån inventeringsresultatet i Skåne, med en minskning från 40 revir 2017 till 31 revir 2020 och 27 revir 2021 så har sannolikheten att återfå fältpiplärkan i Halland troligen inte ökat.

En faktor som kan ha påverkat resultatet 2020-2021 var det mycket kalla och ostadiga vädret i maj månad, en period som sammanfaller med fältpiplärkans ankomst och etablering på häckningslokalerna. Frågan är om det extrema vädret kan ha påverkat antalet revir i Skåne 2020 och 2021 och kanske till och med förutsättningarna för att finna fältpiplärka i Halland?

Ser vi på de halländska lokalernas storlek och kvaliteter har Skummeslöv-Mellbystrand, Tylösand-Ringenäs, Långasand, Haverdal och Morup sannolikt miljöer som är lämpliga för enstaka häckande fältpiplärkor. Lokalerna Hökafältet och Tönnersa-Gullbranna borde i dagsläget kunna locka flera par.

Denna bedömning baserar sig endast på kustmiljöernas vegetationsstruktur som exempelvis andelen öppen eller glesbevuxen sand, torr hedmark, tillgång på boplatsmiljöer samt storleken på de områden som är lämpliga för fältpiplärka.

Någon hänsyn har inte tagits till andra faktorer som exempelvis födotillgång, predationsrisk eller störningar från människor. Den senare faktorn är särskilt aktuell för lokalerna i Halland eftersom samtliga inventerade lokaler är välbesökta strandområden som dagligen lockar närboende och besökare. Under sommaren har flera lokaler en omfattande badturism.

Denna aspekt blev ännu mer påtaglig vid inventeringarna under ”coronasommarna” 2020 och 2021. Redan under våren noterades ett stort intresse för att besöka de kustnära delarna av Halland. Längre fram under säsongen var besökstrycket på flera lokaler överlag mycket högt. I samband med värmeböljor och ”badväder” under högsommaren kunde extremt höga antal besökare noteras på flera lokaler. Fältpiplärkan anses inte vara speciellt störningskänslig på häckplatsen men frågan är hur stora mängder besökare och hur varaktiga störningar häckande fåglar klarar av i fall en återetablering av fältpiplärka blir aktuell i Halland?

Fältpiplärka på avbränd ljung, Ravlunda skjutfält, Skåne.

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Länsstyrelsen i Hallands län • Postadress: 301 86 Halmstad • Besöksadress: Slottsgatan 2
010-224 30 00 • halland@lansstyrelsen.se • www.lansstyrelsen.se/halland